

Eksponatų pagaminimo / atlikimo technikų klasifikatorius

Justina Augustytė

Lietuvos muziejų informacijos, skaitmeninimo ir LIMIS
centras

2010

LM ● ● ●
ISC ● ● ●
LIMIS

Eksponato pagaminimo technikos nurodymo pavyzdys

Puodas

XIX a. pab.–XX a. I p.

Molis

**Žiedimas, juodasis
degimas**

A. Lukšėno fotografija

Eksponato pagaminimo technikos nurodymo pavyzdys

Taurė

XVII a.

Sidabras, auksas, emalis,
brangakmeniai, stiklas

**Kalstymas, liejimas,
karpymas, puncavimas,
raižymas, auksavimas, emalio
tapyba**

A. Lukšėno fotografija

Eksponato pagaminimo / atlikimo technika

- Klasifikatorius apima fizinius veiksmus ir veikimo būdus, atliekamus su objekto medžiaga, forma bei struktūra ir suteikiančius objektui pavidalą.
- Galima išskirti:
 - formavimo procesus – lipdymas, drožyba, audimas, kt.;
 - paviršiaus apdorojimo bei dekoravimo procesus – poliravimas, dažymas, auksavimas, kt.
- Klasifikatorius neapima restauravimo technikų ir savaiminių procesų (pelijimas, rūdijimas ar pan.).

Eksponatų pagaminimo / atlikimo technikų klasifikatorius

- Parengtas pagal:
 - Lietuvos dailės muziejuje naudojamos rinkinių informacinės sistemos (RIS) klasifikatorių;
 - Getty dailės ir architektūros tezaurą *Getty Art & Architecture Thesaurus* (*Getty AAT*). Prieiga per internetą:
http://www.getty.edu/research/conducting_research/vocabularies/aat/.
- Parengtas ir koreguojamas atsižvelgiant į Lietuvos muziejų rinkinių specifiką, konsultuojantis su specialistais: muziejininkais, rinkinių saugotojais ir tyrinėtojais.

Eksponatų pagaminimo / atlikimo technikų klasifikatoriaus fragmentas

Pagrindinis terminas			Pagr. termino šaltinis	Pagrindinio termino apibrėžimas	Pagr. termino apibrėžimo šaltinis	Pagr. termino atitikmuo	Pagr. termino atitikmens šaltinis
grafika			<i>Dailės žodynas</i> , p. 145.	Grafikos kūrinių atlikimo ir spaudos būdai.	<i>Dailės žodynas</i> , p. 145.	graphics	Getty AAT
	giliaspaudė		<i>Dailės žodynas</i> , p. 138.	Spaudos būdas: atspaudas gaunamas nuo įdubusių spausdinamųjų elementų. Įdubos raizomos arba ėsdinamos metalo plokštėje arba spaudos forma gaminama fotocheminiu būdu. Dažais tepama visa plokštė arba forma, dažai nuvalomi nuo iškilų vietų, daromas atspaudas.	<i>Dailės žodynas</i> , p. 138; <i>Visuotinė lietuvių enciklopedija</i> , t. VI, p. 652-653.	intaglio printing	Getty AAT
		akvatinta	<i>Dailės žodynas</i> , p. 18.	Giliaspaudės grafikos technika. Asfalto (bitumo) ar kanifolijos milteliai išbarstomi ant metalo (cinko ar vario) plokštelės ir joje kuriamas piešinys. Po to plokštelė pakaitinama, atvésinama, ėsdinama azoto rūgštimi. Į išėsdintas vietas įtrinami dažai ir daromas atspaudas. Padeda perteikti tonų įvairovę. Dažnai derinama su ofortu.	<i>Dailės žodynas</i> , p. 18.	aquatint	Getty AAT

Klasifikatoriaus sandara. Struktūra

- Pirmieji stulpeliai – „terminų medis”. Tai hierarchinė struktūra, kurioje iš stambesnių terminų išsišakoja smulkesni, pvz.:
 - grafika – spaudos būdų visuma;
 - giliaspaudė – spaudos būdas;
 - akvatinta – giliaspaudės grafikos technika;
 - spalvota akvatinta – akvatintos atmaina.
 - Kai hierarchinės struktūros sudaryti neįmanoma, terminai rikiuojami abėcėlės tvarka, pvz.:
 - asambliažas;
 - audimas;
 - auksavimas.
 - Po pagrindinio termino atskirame stulpelyje nurodomas šaltinis, iš kurio terminas įtrauktas į klasifikatorių.

Klasifikatoriaus sandara. Terminas

- Renkami ir sisteminami taisyklingi technikų pavadinimai. Į terminų medį įrašomos tos formos, kurių vartojimui teikiama pirmenybė.
- Sudarinėjant klasifikatorių, kiek įmanoma remtasi Valstybinės lietuvių kalbos komisijos patikrintais šaltiniais.
- Klasifikatoriuje taip pat pateikiami vadinamieji šalutiniai terminai – sinonimai ir kitos pasitaikančios (nebūtinai norminės) formos, pvz.:
 - raižymas = graviravimas;
 - kalstymas = repusavimas;
 - linoraižinys = linograviūra = linoleumo raižinys.

Klasifikatoriaus sandara. Apibrėžimas

Pavyzdys:

Akvatinta – giliaspaudės grafikos technika. Asfalto (bitumo) ar kanifolijos milteliai išbarstomi ant metalo (cinko ar vario) plokštelės ir joje kuriamas piešinys. Po to plokštelė pakaitinama, atvėsinama, ėsdinama azoto rūgštimi. Į išėsdintas vietas įtrinami dažai ir daromas atspaudas. Padeda perteikti tonų įvairovę. Dažnai derinama su ofortu.

Apibrėžimas:

- apibūdina techniką, jos ryšius su kitomis panašiomis technikomis;
- yra reikalingas sudarinėjant klasifikatorių panašioms technikoms atskirti, taip pat ir raktažodžių žodynui rengti.

Gretimame stulpelyje nurodomi šaltiniai ir literatūra, kuriais remiantis parašytas apibrėžimo tekstas.

Klasifikatoriaus sandara. Atitikmuo

- Pateikiamas pagrindinio termino atitikmuo anglų kalba:
 - akvatinta – angl. aquatint.
- Jei reikia, pateikiami atitikmenys ir kitomis kalbomis, pvz., jei terminas yra itališkos ar prancūziškos kilmės žodis:
 - angliškasis siuvinėjimas – pranc. Broderie Anglaise.
- Jei pagrindinis terminas turi sinonimiškų šalutinių terminų, pateikiami ir jų atitikmenys užsienio kalba:
 - medžio raižinys = ksilografija – angl. woodcut = xylography.
- Nurodomas atitikmens šaltinis.

Naudojami šaltiniai ir literatūra

- Enciklopedijos, žodynai, žinynai:
 - *Aiškinamasis tekstilės terminų žodynas*, red. A. Vitkauskas, Kaunas: Technika, 2001.
 - *Dailės žodynas*, sud. J. Mulevičiūtė, G. Jankevičiūtė, L. Šatavičiūtė, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 1999.
 - *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, t. I–XVII, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001–2010.
- Vadovėliai:
 - Adomonis J., *Keramikos menas*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 1998.
 - Karpavičius P., *Fotografijos vadovas*, Vilnius: Mokslas, 1980.
- Katalogai:
 - *Lietuvos sakralinė dailė: Katalogas*, t. I-V, Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, 2003–2009.
- Kitos publikacijos:
 - moksliniai straipsniai;
 - įvairūs interneto šaltiniai.

Ačiū už dėmesį.

Justina Augustytė
justina@limis.lt

L M • •
I S C • •
L I M I S